

EMLÉKÜL
MIHÁLKOVITS FERENC
NYOMDÁSZSÁGÁNAK ÖTVENEDIK
ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

1859–1909

BUDAPEST, EZERKILENC SZÁZKILENC JANUÁR HARMADIKÁN
KIADJA A „BUDAPESTI HIRLAP” NYOMDA SZEMÉLYZETE
BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA

Ötven év

Mihálkovits Ferenc ötven éves jubileumára

*Ünnep van... Egy derék munkás
Tartja jubileumát...
Ki megszerezte hűségesen
Munkájának jutalmát!*

*E jutalom a szeretet,
Mely kincsnél is többet ér...
Az ifjak is lelkesednek
A jubiláló öregér'...*

*Néked szól az ünneplés,
Öreg munkátestvérünk!
Együtt érez minden szív
E napon mivélünk...*

*Zakatoló gépek között
Ötven évet eltöltöttél...
Van-e kincsed, vagyonod,
Mit ezideig szereztél?*

*Nincs!... Szegény munkás vagy,
De tiszta a becsületed,
Hosszu élteden keresztül
Mindig hiven megőrizted!*

*Nem vágyódtál pihenésre,
Dolgoztál hűséggel,
Ötven év fényes multjára
Tekinthetsz büszkeséggel.*

*E fél évszázad mint gyors madár
Elröppent előtted...
Bírod még a munkát, dolgozol ma is,
Nem lett rokkant belőled!*

*Ha a munkát már nem bírod
S fáradtak a karjaid...
Éld át teljes boldogságban
Hátralévő napjaid!...*

*S ha érzelmidet dalba fojtod,
Gondolj reánk, öregünk,
S e jókedvvel nagyon soká
Maradjál meg közöttünk!*

Koch Ferenc

MIHÁLKOVITS FERENC 1859–1909

A név, amely itt fönn ékeskedik, követendő példaként említhető derék munkásember neve; az a két évszám pedig, amely a név alatt van, ötven hosszú év szorgalmas, állandó és eredményes munkáját jelzi. Ha röviden akarnók elmondani, hogy mit csinált *Miháلكovits* Ferenc gépmester ez alatt az ötven esztendő alatt, ezt mondanók: *dolgozott és énekelt*. Sokszor, nagyon sokszor dolgozott verejtékező homlokkal, az éjjelt is nappallá téve, hogy becsületes munkával biztosítsa a maga és családja kenyerét és a munka nehézségét énekkel könnyítette meg. Ez a kettő, *a munka és a dal* töltötte ki azt az ötven esztendőt, amely a mostani jubileumig eltelt. A soproni fiu, aki nyomdászcsaládból származott, ma már tapasztalt öreg ember, de az az öreg ember ma is fáradhatatlanul dolgozik és ma is énekkel fűszerezi a munkát. Ha énekelni hall valakit, öblös basszus-hangján azonnal rázendít régi kedves dalára: *Im tiefen Keller sitz ich hier!*

Mert jóformán egészen német volt akkoriban a soproni szó, amikor *Miháلكovits* Ferenc dolgozni és énekelni kezdett. Ott szabadult föl Sopronban, azután bejárta az ország egy részét mindig nyitott szemmel, élénk érzéssel minden iránt, ami a mestersége körébe vágott. Tapasztalatokban gazdagodva, kevéssel a kiegyezés után jutott az ország fővárosába, a hová fiatal szíve annyira vágyakozott és azóta, néhány hónapot leszámítva, folyton itt dolgozik a fővárosban, mint gépmester. Aki soha újsággépteremben meg nem fordult – pedig de kevesen látták ezt a nagyközönség köréből – annak hiába próbáljuk megmagyarázni, mi az ötven esztendei gépmesteri munka. Mennyi figyelem, mekkora pontosság, a lelkiismeretes kötelességteljesítés mily nagy foka, a mesterség mily csodás szeretete, olykor lemondás a kényelemről, sokszor veszedelem és mindig lankadatlan buzgalom kell ehhez a munkához. Szeretnők kikiáltani a világba: nézzétek ezt a férfiút és csodáljátok! Ez nem kapott ötven éven által se címet, se rangot; de ha igaz az, hogy a munka nemesít, *Miháلكovits* Ferenc nemeslevelét régen megszerezte magának.

A sajtó munkásainak igen nehéz a dolguk. Az újságíró, a betűszedő, a gépmester egyforma kemény munkát végez és éppen ezért csak mi éjjeli baglyok, akik a kelő nappal térünk nyugovóra és akkor kezdjük csak meg igazán munkánkat, amikor az irodában dolgozó urak puha váncosukon pihennek, csak mi éjjeli baglyok tudjuk kellőképpen méltányolni *Miháلكovits* Ferencnek, a gépmesternek végzett munkáját. Babért fonunk neki szeretetünkől, feléje nyújtjuk elismerésünk koszorúját!

Miháلكovits Ferenc 1846 december 8-án született Sopronban. Iskoláit is Sopronban végezte. Atyja, Miháلكovits Menyhért, aki szintén nyomdász volt, a negyvenes években Sicher utódainál Pozsonyban még faprésen dolgozott. Fiát, Ferencet, 1859 január 2-án adta gépmester-tanulónak a soproni Romwalter Károly-féle nyomdába azzal az óhajással: „*Er soll nicht so viel Bleistaub schlucken!*” (Ne nyeljen annyi ólomport.) Ez volt vágya mindig az öreg Miháلكovitsnak; nem akarta őt tovább iskoláztatni, hogy más pályát keressen ki fia részére; azt akarta, hogy ő is nyomdász legyen, ha már az egész család férfitagjai ezt a foglalkozást választották maguknak. Tanulóéveit befejezve, 1863-ban fölszabadult. A nyomdászélet akkori nehéz viszonyait tekintve megemlítsre méltó még az is, hogy Miháلكovits volt az első, aki ebben a nyomdában négy évet tanult.

Fölszabadításáról a következő, természetesen még német nyelven kiállított bizonyítvány szól:

Bizonyítvány

Alulírott igazolja, hogy Mihálkovits Ferenc 1859 óta négy éven keresztül, mint nyomó befejezte tanulmányait és a mai napig, mint gépmester és részben a kézisajtón dolgozva, ügyességével és erkölcsi magaviseletével legteljesebb megelégedésemet vívta ki magának.

Sopron, 1868 május 4-én.

Romwalter K.

Öt évvel fölszabadulása után lépett ki a nagyreményű fiu ebből a nyomdából s elment világot próbálni. A „Typographia” révén Kassán kapott kondíciót Werfer Károly akadémiai kő- és könyvnyomdájában, ahol 1868 május 9-től 1869 március 6-ig dolgozott. Kassáról elment Szegedre, ahol március 8-tól szeptember 19-ig Burger Zsigmond nyomdájában, a ma is élő Bendtner József faktorsága alatt dolgozott. Az itt eltöltött rövid félesztendő után Budapestre vágyakozott a fiatal kolléga. Budapestet még nem látta, képzelhető, mennyire el volt ragadtatva annak szépségétől, és a mi a fő: a budai hegyek kitűnő boraival volt a legjobban megelégedve. Bizony, bizony, a budai utak sokszor nem is voltak elég szélesek... Ehhez járult még, hogy már fiatal korában nemcsak a bort, de a dalt is nagyon szerette... Nem is ismert jobb szórakozást, mint a budai hegyek borpincéinek árnyékában meghúzódva énekelni... Rezgett is a fal, mikor a fiatal Mihálkovits erős basszushangjával fölvidította a környezetét, és énekekre serkentette társaságának többi tagjait... De lássuk csak pesti működését: Mayer Sándor váci nyomdatulajdonos ajánlatára Deutsch L. nyomdájában volt alkalmazásban 1869 szeptember 27-től december 30-ig. 1870 január 8-tól szeptember 25-ig Hornyánszky Viktor nyomdájában, 1870 október 1-től 1871 február 30-ig a Légrády Testvéreknél dolgozott; 1871 március 1-től 1872 június 30-ig a Bendiner Testvérek nyomdájában mint éjjeli gépmester a Pester Journalt nyomta. 1872 július 1-től 1886 január 16-ig Kunossy Vilmos nyomdájában vezetői állást töltött be. Ezután körülbelül hat-nyolc hónapon át kondíció nélkül volt, de ez idő alatt sem hagyta el munkakedve és buzgósága; Homonnán és Mindszenten több gyorsajtó fölszerelésére kapott megbízást és a hátralévő pár hónapot több fővárosi nyomdában töltötte el. 1886 november 28-án belépett itt Budapestre a Rudnyánszky-féle nyomdába és mint éjjeli gépmester a Budapesti Hírlapot nyomta; amikor a Budapesti Hírlap 1893-ban átköltözött saját nyomdájába, Mihálkovits ide is követte a lapot, s ez időtől fogva szakadatlanul a Budapesti Hírlapnál dolgozik, kiérdemelve nemcsak fölébbvalói szeretetét és tiszteletét, de kollégáinak nagyrabecsülését is. A huszonkét év, amelyet a Budapesti Hírlapnál eltöltött, úgyszólván élete működésének és munkájának legnagyobb részét képezi, s ő, aki még ma is ép erővel és munkakedvvel dolgozik, biztosítani fogja magának továbbra is azt a megbecsülést és őszinte szeretetet, mellyel eddig fölébbvalói és kollégái elhalmozták.

Mihálkovits Ferenc a nyomdászegyesületi életben is tevékeny részt vett. 1869-ben lépett be az egyesületbe és öt éven át mint választmányi tag működött. A Gépmesterek és Nyomók Körének alapító tagja és első pénztárosa volt.

A mindennapi nehéz munka mellett, Mihálkovits a daláréletben is tevékenyen részt vett, s mint erős basszushangu énekes minden dalkörben, melynek tagja volt, általános megbecsülésben volt része és ezt a megbecsülést még jobban szilárdította azzal, hogy nagy kedvvel és ambícióval járt a dalórákra, ami által többi dalostestvérei még fokozottabb kedvvel követték őt, s így szép eredményeket értek el, bárhol működtek. Szülővárosában, Sopronban is hosszabb ideig szerepelt mint dalköri tag, továbbá Szegeden, majd Budapestre működött a leghosszabb ideig. Az első nyomdászdalkörnek, a Budapesti Buchdrucker Liederkranznak is sokáig működő tagja volt; továbbá a Budapesti Férfidalegylet, az Egyetértés és a Budapesti Hírlap daloskörének is vezető énekes volt. Még ma is szereti a dalt, és ha jó kedve van, a gép zugásába akárhányszor beleszól pompás basszusa.

Mihálkovits Ferenc családi élete is boldog volt. 1872-ben nőül vette Szabó Antóniát, akivel, pár évvel ezelőtt bekövetkezett haláláig, a legboldogabban élt. Házasságából négy gyermeke származott: három leány, akik mind férjezettek, és egy fiu, aki meghalt.

Ez a mi ünnepeltünk életének története. Egyszerű és mégis mily tartalmas. És akinek jót kívánunk, annak azt kívánjuk: úgy tudjon dolgozni, annyi ideig, olyan egészségben, mint a mi *Mihálkovits* Ferencünk és ha jókedve van, úgy énekeljen, ha keserűséggel van telve a szíve, úgy öntse dalba bánatát, ahogyan ötven éven át *Mihálkovits* Ferenc tette.

Ezzel a jókívánsággal le is tehetnők már a tollat, amely csak szerény keretben mutatta be a jubiláns gépmester életének folyását. De külön rá kell még mutatnunk *Mihálkovits* Ferenc egy elismerést érdemlő nemes tulajdonságára, amelyet mindnyájan ismerünk. Ez: a kollegialitása. Elvégre, aki annyi munkára és sikerre is tekinthet vissza, mint ő; aki emlékezetének tárházából sok érdekes dolgot elbeszélni a nagy átalakulásról, amelyen éppen az ő ötvenéves fáradozása alatt a magyar sajtó keresztül ment; akik mellett, mi – a maiak – szinte ujoncszámba megyünk: bizony az könnyen jöhet abba a kísértésbe, hogy bizonyos felsőbbbséggel nézzen le a fiatalokra. Ő ezt nem tette soha és nem teszi ma sem. Amit tudott, tapasztalt, szívesen megosztotta okulás végett mással és füle-szeme mindig fogékony volt a haladó kor tanításai iránt.

Derék munkás, jó kollega, egész férfi: fogadd baráti jobbunk meleg kézszorítását!

MIHÁLKOVITS NAPJA

Ötven évig élni is némely körülmények közt elég. Ötven évig dolgozni, szakadatlanul, a becsületes kenyérért: minden körülmények közt nagy eset. Ötven évig mindig egy munkakörben élni és ötven év múlva a kollegák szeretetének és becsülésének teljes birtokában ünnepeltetni: dicsőség, melyben több erkölcs van, mint államférfiak és hadvezérek dicsőségében. Mert államférfiak és hadvezérek nélkül még megélne a világ, de ilyen munkás lelkek nélkül bizonyára nem sokra menne. Ezek az élet s a világ épületének alapkövei.

Budapesten, 1908 december havában.

RÁKOSI JENŐ

Munkás ember egy dolgot biztosan megszerez ötven évi szakadatlan munkássággal és ez az: – *jogot az ötvenéves jubileumra*. És ha ilyenkor becsületes, kedves és lelkes kollégák tényleg megadják neki azt a tisztességet, hogy meg is ünnepelik ezt a nevezetes évfordulót, akkor a munkás emberre nézve bekövetkezett az az állapot, hogy nem közönséges módon jutott elvitázhatatlan jogához. *Egyéni tulajdonságai és egyéni értéke* egyedül vívták ki az érvényesülésnek eme formáját és ez a tudat az, amely egyaránt kielégítheti úgy a jubilánst, mint az ünneplőt. Aki megbecsüli a munkát, feltétlenül meg fogja becsülni magát a munkást is, azzal a jóleső érzéssel, amelyet nemes intenciójú cselekedet fölébreszt mindenki.

Miháلكovits Ferenc ötven évi munkássággal nemcsak jogot szerzett a jubileumra, de jogot szerzett arra is, hogy ünnepe legyen ez az alkalom kollegáinak és jóbarátainak.

Mint társa a szakadatlan munkásságban üdvözlöm őt jubileuma alkalmából.

Budapesten, 1908 december 16.

ZILAHY SIMON

Miháلكovits barátomat már húsz év előtt is öregemnek neveztem, mikor még a Papnevelő utcában nyomtuk a Budapesti Hírlapot és tőle kérdeztem napról-napra, illetve éjjelről-éjjelre, hogy hány példányban jelenik meg az ujságunk. Husz éven át ez volt a szokott válasza: „Megélünk”. Hála Istennek, ma is elmondhatjuk, hogy megélünk. Megélünk, mert dolgoztunk szorgalommal, kitartással és szépen élünk, mert megértettük és szeretettel támogattuk egymást. Igaz, hogy Miháلكovits barátommal együtt én is husz évet vénültem, de azért majd csak „megélünk”.

CSAJTHAY FERENC

Ötven esztendeig dolgozni nagy gyönyörűség! Azt tartom, hogy ebből a nagy időből tekintélyes részt amellet a csodagép mellett eltölteni, amely magyar ujságot oszt – még nagyobb gyönyörűség. Már csak ezért is sietek csatlakozni azokhoz, akik Miháلكovits Ferencet ma ünneplik.

ZILAHY DEZSŐ

Az ujságíró és a nyomdász körülbelül olyan viszonyban van egymással, mint a drámaíró és a színész. A leghatásosabb dráma is holt betű csupán s csak a színész ajkán kél életre. Amit az ujságíró lát, hall és leír, azt a nyomdász játssza el az ő szedőgépén, amely a legtökéletesebb

hangszer a világon, mert szava átrepül vizen és szárazon, hegyeken és tengereken, s erejét nem csökkenti semmi távolság. A drámairó azon melegében megosztja sikerét és diadalát a színésszel, de az ujságíró is, a nyomdász is névtelenül és ismeretlenül szolgálja ugyanazokat az ideálokat, amelyekért ők tapsot és virágot kapnak. Nagy ritkán esik meg, hogy a kulturának egy ilyen névtelen munkását kiragadja a szeretet a homályból s lelkes ünneplés lángjait gyújtja meg körülötte, hogy észrevegye és megbecsülje érdemeit a világ. Így állítjuk mi is a jubileum fényébe a mi mindennapi munkánk derék osztályosát, *Mihálkovits Ferenc* barátunkat, aki félszázad óta névtelenül harcoló katonája a magyar sajtó, a magyar kultúra hódító seregének. Meg kell ragadnunk ezt a ritka alkalmat, hogy őt ünnepeelvén, vele együtt elismeréssel adózzunk mindazoknak, akik ebben a dicső seregben szolgálnak.

BARNA IZIDOR

Küzdelem az ember sorsa, hisz' nagy költőnk Madách is azt mondja: „Ember küzdj és bizva bizzál!” Aki a küzdelemben, a munkában is fel tudja találni a gyönyört, annak könnyű lesz a munka, azt nem hagyja el a bizalom sem. Mihálkovits ötvenéves munkássága a munka szeretetének igaz bizonyossága, az ő jubileuma valóban a munka legszebb ünnepe, mely az ő törekvésének és egy emberöltőn át folytatott munkásságának jól megérdemelt jutalma.

Sok szerencsét és jókedvet kívánok a további munkálkodáshoz a legközelebbi jubileumig.

RÁDAI GYULA

Munkában, becsületben megőszülni, nagy tiszteletre jogosít. Azok is érdemessé teszik magukat arra, akik azt méltányolják. Köszöntöm tehát az ünnepeletet az ünneplőkkel egyetemben.

HÁZ SAMU

Az üdvözlők sorából, akik sietnek Önnek gratulálni, én sem zárhatom ki magamat, mint igaz, régi tisztelője, mert aki ötven évet töltött a nyomda-levegőben, nyomdagépek zakatolása között, megérdemli, hogy neki minden nyomdász gratuláljon. Az én szerény személyem az ön jubileumához csak azzal a tisztelettel és jó kívánsággal járul hozzá, hogy a Gondviselés még nagyon sokáig tartsa meg erőben és egészségben, kedves családja örömére. Ezt kívánja

SOMOGYI MIHÁLY

Ötven esztendőn keresztül dolgozni?!... Nem vagyok cinikus, de mindannyiszor, amidőn munkástársamat jubilálni látom és látom őt azon a tisztas, jól megérdemelt első helyen ülni, amidőn őt ünneplik, bizonyos gondolatokkal eltelve gondolok a holnapra, amikor már nem ünneplik és akkor eszembe jut Csehoznak ama mondása: „Az igazság keresésében az emberek két lépést tesznek előre, egyet hátra.”

FISCHER JÁNOS KÁROLY

Mihálkovitsról nem tudok egyebet mondani, mint amit az „asszony”-ról mond igen találóan a néphit, amely azt tartja a legjóraivalóbb asszonynak, akiről legkevesebbet tud és beszél a világ.

Annyit tudok Mihálkovitsról, mint a jóraivaló asszonyról. Mindig hiven teljesítette kötelességét, hivatásában épp úgy, mint ember- és pályatársaival szemben, és semmi olyan epizódról nem tudok, amelynél fogva nevét szájára vette volna a fáma.

Ez ugy-e bár nem sok? De amikor a szeretet koszorúival járunk a jubiléus elé és amikor csak dicsérőleg óhajtunk megemlékezni róla: ennél nagyobb dicséretet, mint a jó asszonyról, ő róla, a jó emberről se tudok mondani.

Budapest, 1908 december 2.

BENDTNER JÓZSEF

Ein Rückblick

Vor 50 Jahren war die Herstellung der Zeitungen im Vergleiche zur heutigen Produktion eine ganz primitive. Damals wurden die Tagesblätter mit grösserer Auflage doppelt gesetzt, um einigermassen den Druck auf mehreren Flach-Maschinen zugleich zu bewältigen. Seit dieser Zeit hat sich in der Zeitungsbranche Vieles geändert. Die epochemachende Erfindung der Papierstereotypie hat eine ganze Revolution hervorgerufen, indem hiedurch die Rotationsmaschine entstanden, und mit diesem nahm die Tagesliteratur einen Aufschwung, von deren Höhe man nicht einmal träumen konnte. Um eine Episode aus dem Leben des Jubilars vor ungefähr 40 Jahren vorzubringen, musste ich dies zur Rechtfertigung vorausschicken. Kollege Mihálikovits konditionierte damals am Leopoldstädter Kirchenplatz im sogenannten schönen Hause und besorgte den Druck eines Tageblattes auf einfachen Flachmaschinen mit Handbetrieb und Einlegerinnen; damals musste eine Maschine bei grösser Anstrengung 12- bis 1400 Exemplare per Stunde liefern. Es war daher nicht zu verwundern, dass unter den Männern der „Betriebskraft“ oftmals Abspannung und Ermüdung eintrat, infolge dessen musste für den weiteren Betrieb der Maschinen aus der nahen Brantweinschenke – Sukkurs requiriert werden, damit die ganze Auflage ausgedruckt werden konnte. Dies waren gewiss ideale Zustände. Allein sowie Alles auf dieser Welt vergänglich ist, verschwand auch diese Epoche. Welch kolossale Umwälzung in der Zeitungsarbeit vor sich ging, beweist am besten der Umstand, wenn man einen Rückblick auf die entschwundene Zeit wirft, in welcher nur 4 Seiten (Schöndruck) auf einer Maschine gedruckt werden konnten, den Wiederdruck aber eine zweite Maschine besorgen musste. Heute hiegegen kann man 32, ja sogar bald 64 Seiten eines Tageblattes in einer Maschine auf einmal drucken. Anlässlich des 50 jährigen Maschinenmeisterjubiläums Mihálikovits' glaube ich, diesen Zeitabschnitt aus seinem Lebenslauf in Erinnerung bringen zu können; es dürfte dem Arbeiter-Jubilar eine Freude bereiten, zu denken, dass auch Er diese „böse Zeit“ durchgemacht hat, wo man keinen Tag sicher war, ob das zu druckende Blatt auch fertiggestellt werden könne, da eine Störung im Handbetrieb bei solch' riesigen Anforderungen sehr leicht möglich war. Wir wünschen, dass der fernere Lebenslauf des Jubilars sich stets den immer vorwärts drängenden Neuerungen in der Buchdruckerkunst anschmiege und es ihm noch lange gegönnt sein möge, bei Erfindungen seine bewährte Kraft im Dienste der Aufklärung zu bethätigen.

TSCHUTSCHEGG VINCE

Ötven év! – Hiszen én ötvenig csak úgy tudok számolni, ha alaposan nekirugaszkodom. És Mihálikovits friss munkakedvvel és erővel indul el a második ötvennek, azonban ha a második ötvenéves jubileumát ünnepli, a melynek színhelye már a mennyország lesz, gondoljon ránk is és *zurichtolja* úgy a napot, hogy fényesebben ragyogjon ránk – nyomdászokra.

GÁGYOR JÓZSEF

Ötven év!... Ötven esztendeig dolgozni a zakatoló gépek között, egymagában is elég dicsőség ahhoz, hogy aki ezt megéri, egy másik ötven esztendőt – vagy legalább huszonötöt – nyugalomban, anyagi gondoktól mentesen tölthessen el e sáros földtekén.

Hát még ha ez az ötven év úgy telt el, amint a mi kedves jubilánsunknál, Mihálkovits bátyánknál. – Nos: szerintem ő megérdemli azt is, amit én az életben legtöbbre becsülök: szaktársai őszinte szeretetét és becsülését, amelyben, hogy tényleg része is van, bizonyítja ez a jubileum, melyet oly lelkesedéssel rendez a Budapesti Hírlap nyomdájának személyzete.

Éljen a jubiláns!

BOZSIK ISTVÁN

Nyomdászságodnak *aranylakodalmán* csak azt kívánom, hogy jó egészségben érd el a *gyémántlakodalmadat* is.

THIER JÓZSEF

„Öreg ember, nem vén ember!” – aki nem hiszi el, tekintsen a jubilánsunkra s meggyőződhetik, hogy bár nehéz munkában eltöltött ötven esztendő szállt el fölötté (a gondtalan gyermekkor éveit nem is számítva), azért ő még ma is olyan fiatalnak érzi magát, hogy talán a házasság „jármába” is hajlandó még egyszer a fejét hajtani.* – Hogy még sokáig ilyen fiatalos kedvben, erőben munkálkodhasson, őszintén kívánja

BÁN IMRE

Mindenkor jól esik lelkemnek, ha munkások ünnepéről hallok, mert ez többnyire bizonyos rendkívüli dolgot szokott jelenteni. Lélekemelő, magasztos dolog az, ha munkástársai valakinek ötvenéves munkálkodását ünneplik, hiszen ez – különösen nálunk nyomdászoknál – ritkaság és ezenkívül nemcsak az illető hosszú munkálkodásáról, hanem öntudatos voltáról is jó bizonyítvány...

RICHTER MÁRTON

Te a sors kegyeltje vagy, mert megérhetted azt az időt, hogy nyomdászságodnak ötvenedik évfordulóján üdvözölhetünk. E félszázad alatt sokat küzdöttél a sors nehézségével, melyet szerencsés voltál leküzdeni és amelyhez igazán férfias erő, kitartó akarat kellett. Mi, ifjak, talán el sem tudjuk képzelni, hogy micsoda nélkülözés és szenvedés árán érheti el egy munkás azt a kort, hogy ötven évig dolgozik. Igazán örülök, hogy én is üdvözölhetlek ezen az emlékezetes nagy napon; tiszta szívből kívánom, hogy öreg napjaidra az életnek csak a derűs oldalát ösmerjed, a borusat soh'sem.

GORSZKY TIVADAR

Ötven esztendő! – Igazán szép idő.

Munkában töltötted el ezt a hosszú időt, hánykolódtál, vergődtél, küzdöttél a mindennapi megélhetésért.

* Ha valaki tud neki egy jó partit ajánlani. SZEDŐ.

És mi is a bér? – Szaktársaid szeretete és ragaszkodása, egyéb semmi.

Ötven esztendeig szerelmes is voltál, még pedigrén a mesterségedbe, amit elvitatni nem lehet; aki pedig szereti a mesterségét, és e szeretettel támogatja és támogatja többi szaktársait, az megérdemli, hogy mi megünnepeljük az ő munkásságának ötven esztendejét.

Kivánom, hogy még hosszú időn keresztül erőben, egészségben folytathasd tovább munkádat, és a szaktársi szeretettel s összetartással egyetemben maradj közöttünk.

NYUL DEZSŐ

„Meghalt Mátyás király, oda az igazság!” – E közmondást reád, jubiláns, bátran alkalmazhatom, amennyiben – nézetem szerint – nem igazság az, hogy ötven évi nehéz és fáradságos munka után még mindig arra vagy utalva, hogy tovább dolgozzál. Ez azonban nem a te hibád, az emberiség osztályozása többféle és épp ezért légy elégedett sorsoddal és kezd az ötvenegyedik munkálkodó évedet ugyanoly erővel és kedvvel, mint kezdted annakidején az elsőt!

NEUNER MANÓ

Mikor kezembe veszem a tollat, hogy Mihákovits Ferenc emlékkönyvébe én is lerójjam a tisztelet adóját, vagyis soraimmal a sok mellé sorakozzak, bizonyos megilletődés vesz rajtam erőt, hogy ime: egy ember, aki félszázadot görnyedt a munka igájában. Kimondani is sok! Mi, ifjak, kik alig esztendőket, esetleg egy-két évtizedet említhetünk, csodálkozással tekintünk a jubilánsra, aki még sorainkban küzd, – de dicsőséggel, mert neki multja van, ő már másodizben jubilál! Vajjon közülünk hányan jubilálnak? Felelni erre senkisé tud... Sok szerencsét!

VERMES JÓZSEF

Örömmel emlékezem meg rólad e napon s kötelességemnek tartom, hogy szívből üdvözljelek. Nincs kedvezőbb pillanat, melyben hiven kifejezhetném érzelmeimet, mint a mai nap, amelyen te a munkásságodnak ötvenedik évfordulóját ünnepeled. Kivánom neked, hogy a Gondviselés az emberi kor legvégső határáig erőben és egészségben megtartsa gyermekeid és szaktársaid körében.

STEFANEK ANTAL

Munkálkodj és küzdj a sorsoddal tovább is, míg pihenésed el nem érkezik, akkor aztán örömmel tekinthetsz vissza a multa és vele együtt kollegáidra. Ezt kívánja:

NAGY ÖDÖN

Szívélyes üdvözlés az ötvenéves jubileumod alkalmából. Kivánom, hogy még sok éven át működj jó egészségben.

TAUSZ HENRIK

A midőn ma itt összejöttünk félszázad munkáját és szorgalmát megünnepelni, amit ön a nyomdász pályán töltött, én is szívből csatlakozom azokhoz, akik önt mintaképl tekintve azt kívánják, hogy még számos éven át, úgy mint eddig, szeretetben és köztiszteletben működhessen.

LESZNIK KÁROLY

A szeretet, részvét és öröm annál szélesebb mezőn terjed szét, minél nagyobb azoknak az érdemeknek száma, amelyek azokat előidéztek. Az emberi szív feldobban, ha az életben oly mozzanatok fordulnak elő, amelyek elragadnak bennünket. Már pedig ami a maga nagyságában tűnik fel szemeink előtt: annak fényét mi is kötelesek vagyunk emelni, meggyőzni mindenkit arról, hogy az emberi erőnyeket tisztelni, az önérzetes munkásság értékét méltányolni kell. E napon tehát kötelességem tisztelt szaktársamat üdvözölni abban az állásban, amelyet betöltött és betölt, amelyben ötven évig közmegelegedésre működött és működik, s amelyben igazságos, szaktársi előzékenységével, jómodorával, mindenkinek tiszteletét és szeretetét vivta ki. Ez a nemes jelleme melegágya a szaktársi szeretetnek és férfiúi fáradhatatlan buzgalomnak.

Örömet növeli e mai nap, a mikor üdvözölhetem szaktársamat, aki e nehéz pályán ma ünnepli munkálkodásának ötven éves jubileumát. Kívánom tehát, tartsa meg a Gondviselés férfias erejében, kedves családja örömére és ne feledkezzék meg ezután sem szaktársairól.

Éljen sokáig szeretett szaktársunk.

ANTAL REZSŐ

Ötven esztendő ezen a pályán oly hosszú idő, hogy ez igazán nagyon kevés embernek adatik meg, kivált olyannak, aki azt munkával tölti el.

Kívánom, hogy az elmúlt ötven esztendő adjon erőt arra, hogy még hosszú ideig jó kedvben és egészségben körünkben maradjon.

CZÉH IMRE

Lengjen előtted ez alkalommal az igaz szaktársi szeretetnek a megnyilvánulása, mely gyümölcsét csak a megérdemelt működésnek osztja.

KÁBLER JÓZSEF

A basszisták ideálját Mihálkovitsban tanultam megismerni; ő tőle kaptam a feleségemhez szóló szép hangomat! Uraim! Ez nagy szó!

TANAY JÓZSEF

Működj továbbra is mint nyomdász, úgy mint eddig, és korod ne riasszon vissza, mert ez csak dicsőségedre válik.

POLACSEK FERENC

Ötven év hosszú s végtelen nagy idő –
A nap sokszor nyugszik s újra feljő.
Ki e félszázados időt végigélte,
Annak örülhet a szive, boldog a lelke.

Hogy végigélte e hosszú ötven évet,
Ime, most látja csak milyen az élet:
Boldogság, keserűség volt osztályrésze,
De annál nagyobb most gyönyörűsége.

Kivánom én is szeretettel, hévvel,
Szerencsésebb legyen a másik ötven évvel,
Boldogsága, öröme mindig megmaradjon,
Hosszú utain a legszebb rózsa viruljon.

SZOBONYA JÓZSEF I.

A sors különös kegyeltjei közé tartoznak azok, akiknek megadatik az, hogy munkásságban eltöltött ötven év után még teljes erőben végezhetik munkájukat. Te ezek közé tartozol! Elmondhatod, hogy: Engem nem örölt meg az idő vasfoga, de a gépekkel, melyekkel folyton dolgoztam, megőröltem ötven esztendőt!

KINCZEL GYÖRGY

Nyomdászságának ötvenéves jubileuma alkalmából fogadja szíves üdvözetemet. A félszázadot meghaladó hosszú munkálkodás meghozta a tiszteletet és szeretetet a kollegák részéről, mely a mai napon erősödést nyer.

FARKAS PÁL

Nyomdászságod ötvenéves dicsősége aranyozza meg további működésedet.

HEINLEIN KÁROLY

Fél évszázadon át dolgoztál hűségesen, s e hosszú idő fényes multja eredményezte ezt az ünneplést... Minden kollegád kiveszi részét ebből az ünneplésből, s így nem zárkoznak el azok sem, akik szintén egy fedél alatt dolgoznak veled.

Kivánjuk, hogy e küzdelmes ötven esztendő nehézségeit egy szebb, egy boldogabb jövő váltsa föl.

A Budapesti Hírlap segédmunkásnői:

Knecht Józsefné	Zitka Anna	Schleer Margit
Hoffmann Anna	Kristóf Anna	Turczér Józsa
Bastl Paula	Jáhn Kálmánné	Hummer Mária
Lebeda Ilona	Nagy Teréz	Kaniczky Mária
Hoffmann Emma	Bán Gizella	Loibl Istvánné
Kovács Etel	Sztenkó Andrásné	Erős Ágnes
	Brugoviczky Dezsőné	

Elérted azt a nagy napot, amelyen nyomdásztársaink munkálkodásodnak legszebb időpontját koszorúzzák meg őszinte szeretetükkel.

Átugrottad azt a széles árkot, amelyet kevés nyomdásztársunk tud utánozni.

BÖLCS ISTVÁN

Amit elérni sok embernek vágya,
Mihálkovits elérte, mégsem büszke rája.
Ezt a szép példát tartsuk szemünk előtt,
Mert senki sem láthatja előre a jövőt.

BEDI JÓZSEF

Ötven küzdelmes éven át dolgoztál, ezt az évfordulót ünnepled meg szaktársaiddal egyetemben. Fogadd tőlem is mindazokat a jókívánatokat, melyek illők egy öreg kollega ünnepléséhez.

SCHINKOVITS ARTHUR

Ötven év! Szép idő! –
Már elmúlt;
Többé vissza sose jő
A *mult*!

Elmúlt bánatod, keserved
E napon feledd;
Vigadj velünk s élvezd
A *jelen*-t!

A jelen: most ünnepünk –
Üdvözljük őt! –
S bizton higyjük a szebb
Jövő-t!

REICH J.

Ötvenéves jubileuma alkalmából őszintén kívánjuk, hogy még sokáig friss, jó egészségben dolgozhasson velünk.

A Budapesti Hírlap segédmunkásai:

Rosenbach Károly
Latinovits Ignác
Kupecz Ferenc

Latczkó József
Kabasz József
Pallesch Illés
Czibula István

Szabó Ferenc
Szabó László
Jónás Ferenc

A világot ma már nem a hadvezérek, hanem az ipar és művészet irányítják; egy filozófus azt mondta, hogy egy nép műveltségét a szappanfogyasztásáról lehet megismerni. Ma már a gépek határozzák meg a mérőfokot. Mihálikovits szaktársunk a társadalom géprendszerében egy csavar, amely nélkül a gép bicegne. A gép ne bicegjen. A csavar még soká kitarson.

REISCH JÓZSEF

Különös kegye a sorsnak, ha valaki félszázadot becsületes, odaadó munkásságban tölthet el úgy, hogy testi-lelki frissességét s jó szívét megőrizheti. Az ily élet legteljesebb elismerést érdemel. Ötvenéves munkálkodásodnak legszebb jutalma az a páratlan lelki egyensúly, amely Téged mindig az igaz úton mint példaképünket megtartott.

BRENNER MÁRK

Igazán örülök annak, hogy vannak a nyomdászok közt is oly erős emberek, akik nem roskadnak össze félszázad terhe alatt. Kívánom, hogy nagyon sokáig munkálkodhasson még velünk.

KREBS MANÓ

Ötvenéves nyomdászágából merítsen erőt és kitartást a további küzdelemre.

HEIMANN JENŐ

Hosszas munkásságod után a megérdemlett ünnepeltetéshez én is örömmel hozzájárulok. Kívánom, hogy a további működésed minden perce egészséggel szerencsét és sikert hozzon.

TÖRÖK J. GÁBOR

Az élet forgatagában kevés embernek jut osztályrészül, hogy az ötven esztendő megérheti, de még kevesebb azok száma, akik az ötven esztendőt munkában töltik el. Akinek pedig megadatik, hogy az ötven esztendőt munkában töltheti el, rendszerint már mint rokkant aggastyán jubilál. Mihálkovits Ferenc szaktársunk azonban életvidoran, sőt erejének teljes birtokában ünnepli munkásságának ötvenedik évfordulóját. Adja a Gondviselés, hogy a mostani erőben és egészségben sokáig maradjon.

WACHSMANN MIKSA

EPIZÓDOK A JUBILÁNS ÉLETÉBŐL

Jubilánsunknak ötvenéves működését, amennyire az adatok rendelkezésünkre álltak, röviden összefoglalva ismertettük. De aki Mihálovits Ferenc egyéni tulajdonságait ismeri, azt fogja mondani, hogy nagyon sok hiányzik belőle. Az ismeretes mindenki előtt, hogy jókedvű, nem szomorkodó ember volt ő egész életében, különösen fiatalabb korában... És miben találta legjobban kedvét? A dalban. Mikor reggelfelé nehéz munkáját elvégezte, s a lapnak utolsó példánya kikerült a rotációsból, jubilánsunk nótázva hagyta el a géptermet, s fokozódott a jó kedve, hogyha munka után egy-két korsó sört megihatott a Schnellnél vagy a Klöckernél. Ha nem tudott énekelni vagy rekedt volt, megivott még egy korsóval és akkor az alsó F-ig is vitte. Mondogatta is folyton, hogy ahány korsó sört iszik, annyi oktávot énekel... Képzeltető, milyen mély hangon énekelt, mikor 5–6 korsó sör elfogyasztása után hazatért. (Habár azt nem tudjuk bebizonyítani, hogy tényleg hazament-e?) Mint ismeretes, életének javarészét dalkörökben töltötte el. Az volt az egyedüli élvezete, akkor mulatott legjobban, mikor mászt is jókedvűnek látott, s akkor szomorkodott legjobban, hogyha üres pohár mellett kellett ülnie. Eme vidám órái, melyeket nyomdán kívül eltöltött, nagyon sok epizódra emlékeztetnek. Egypár ilyen dolgot felsorolunk ebből az ünnepélyes alkalomból, abban a reményben, hogy ünnepeltünk nem fog tiltakozó nyilatkozatot tenni és nem fogja megcáfolni mindazt, amit róla leírunk.

*

Évekkel ezelőtt, mikor Mihálovits még rendes tagja volt egyik fővárosi dalkörnek, a daltestvérei összejöttek, hogy egy kollegájukat névnapja alkalmából üdvözlőjék. A szerenád kitűnően sikerült. (Hogyne, mikor ő énekelte a basszus-szólót!) A Strassenreiter-féle vendéglőben (itt folyt le az ünneplés) Mihálovits bejáratos volt, sőt mint törzsvendéget nagy tiszteletben részesítették. Csak a házmester rettegett tőle; nem csoda, valahányszor összejöttek a daltestvérek, szegény házmester nem győzte őket eléggé csitíztatni, mert még az udvaron is énekeltek. Téli idő volt, a hó erősen esett, a házmester éppen söpörte a havat, mikor Mihálovits az udvaron végigment. Nem tudni, készakarva-e vagy nem, de lábát érintette a havas seprő; a házmester nem kért bocsánatot s ez Mihálovitsot dühbe hozta s bosszuját mindenáron ki akarta tölteni a házmesteren. Haditanácsot hívott egybe, de megállapodásra nem tudtak jutni, végre Mihálovits megoldotta a nehéz kérdést: örökös ellensége lett az összes házmestereknek, s hogy ellenséges hadilábon való állását bebizonyítsa, végigment a Dohány-utcán s reggel négy órakor minden házba becsöngetett. Persze a Dohány-utca pár perc alatt olyan képet nyújtott, mintha legalább is a házmesterek kongresszusa lett volna. Természetesen míg a házmesterek kijöttek, Mihálovits úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. A házmesterek káromkodtak amúgy magyarosan, míg Mihálovits nevetett magában s csak ennyit mondott:

– *Das ist meine Rache!* (Ez az én bosszúm!)

*

1899 október havában, az Esti Ujság alapításának harmadik évfordulója alkalmából, a lap szerkesztőségének tagjai barátságos lakomára gyűltek össze az Andrássy-úti Drechsler-féle vendéglő egyik termében. A bankettre a nyomda kebeléből alakult daloskör is meghívást kapott, hogy egypár nótával az úgyis derült hangulatot még emelkedettebbé tegye. A bankett rendezősége úgy állapodott meg, hogy mi, dalosok, éjjel egy órakor mintegy meglepetés-szerűen adjunk szerenádot a társaságnak; azért keresték ki az éjjeli időt, mert a dalkör működő tagjainak túlnyomó része lapszedő volt, s természetesen előbb nem hagyhatták abba a munkát. (Megjegyzem, akkor a lapot nem szedőgépen állították elő, s a munkaidő éjjeli egy óráig terjedt.) Nagy föladat volt nekünk nappali szedőknek azt az áldozatot meghozni, hogy éjjel

egy órákor menjünk énekelni, de a dalkör egyik alelnöke megnyugtatóan bennünket, s egy ropogós tizes bankót rendelkezésünkre bocsátott, hogy az időt valahogy eltöltsük. Hogy a pénzzel mit csináljunk, ahhoz nem kellett tanácsadó s egyhangulag elfogadtuk Mihálkovitsnak azt az élelmes indítványát, hogy a Muhrnál várjuk be az egy órát; onnan menjünk föl a nyomdába a lapszedőkért, s így együttesen vonuljunk a banketre. Jubilánsunknak izlett az újbórl, s csakhamar énekelni kezdett. Mikor észrevettük az öregnek tüzes jó kedvét, tisztában voltunk azzal, hogy a szerenádéből limonádé lesz s be is teljesedett, amit előre sejtettünk, mert alig hogy elhagytuk a Muhr-féle vendéglőt, dalkörünk oszlopa és basszistája már a Hazámban szopogatta a limonádés szalmaszálat. Számítva arra, hogy Mihálkovitsra szükségünk van a föllépésnél, rögtön kiemeltük a kávéházból, s úgy vigyáztunk rá, akár csak egy üvegszekrényre. Fölmegyünk a nyomdába, ahol az éjjeli kollégák már készen vártak bennünket. Az utolsó oldal még ki sem került az öntödéből, Mihálkovits már nyomni akarta. (Abban a hiszemben volt, hogy már három óra van.) Elindultunk a bankett színhelyére; tüzes kedv uralkodott már ott; hogyne! pezsgő és muzsikaszó mellett még a legrosszabb kedvű halandó is jókedvre kap... A terem előtt hang szerint sorakoztunk, kiosztottuk a hangjegyeket (azaz csak osztottuk volna; de ezt már a forma kedvéért teszem hozzá), s vártuk a jel megadását, hogy az éneket megkezdhessük. Mielőtt énekelni kezdtünk, minden énekes egy pohár pezsgőt kapott, akinek ez nem kellett, ott állott a szőlő az asztalon s a teremben egy szőlőprés a rendelkezésére. Persze Mihálkovits a préshez vonult s szürcsölgette a szőlőnedvet s így valahogyan a tenoristák közé keveredett, és mikor a karmester a kezdőhangot megadta, Mihálkovits tenor kezdett énekelni, de a kezdőhangnál tovább nem bírta vinni. Nem is volt csoda... Ezzel aztán a basszushangot sem találta meg, s panaszkodott, hogy a kotta rosszul van írva...

Azért meg voltunk elégedve mi is, a társaság is, legelső nyilvános föllépésünkkel, mert az elpuskázott ének után olyan sikerülten énekeltünk és oly zugó taps honorálta föllépésünket, hogy Mihálkovits is elérzékenyült, s úgy itta a másodszor fölszolgált pezsgőt... Mondogatta is folyton:

– *Der anfang ist gut... Aber der Champagner ist besser!* (A kezdet jó... De a pezsgő még jobb!)

Igy akart Mihálkovits, az örökös basszista, tenoristává lenni.

*

Nagyon sok ehhez hasonló epizódról tudnék még említést tenni, melyekről tudomásom van, de félreteszem őket, s ünnepeltünknek *hatvanéves jubileumán* fogok számot adni róluk, amit nemcsak az én részemről szeretnék megérni, de adná a Gondviselés, hogy ő is megérje. De még valamiről megfeledeztem: Ha a jubilánsunktól megkérdezném, hogy e küzdelmes ötven esztendő alatt mit nyelt többet: *port-e* vagy *bort*? biztos vagyok benne, hogy az utóbbiból telne ki a többség, mert a szőlőlét ma is szereti, s nincs nagyobb ellensége, mint az üres üveg!...

Kivánom, öreg jubilánsunk, adassék meg néked az az előny, hogy a *pornyelést* abbahagyhasd, s az élet sötét útjain borosüvegek világítása mellett haladj tovább, s nyeld a *bort* számos éven át azzal az erővel és egészséggel, mellyel ezt eddig cselekedted!

KOCH FERENC

1872-ben egy homonnai nyomdatulajdonos egy már használt, de jókarban lévő gyorssajtót vett a fővárosban. Azt annak rendje és módja szerint haza is szállíttatta Homonnára, ahol egy hozzá nem értő emberre bízta a gép fölszerelését.

Szakértőre lévén szüksége, jubilánsunk akkor, mint gépmester, jóhirű volt ügyességéről, amiről a homonnai nyomdatulajdonos is valahogy tudomást szerzett, s mivelhogy Mihálkovits munkanélküli volt, őt kérte fel a gyorssajtó újra való fölszerelésére. Egy szép napon elindult a

jubilánsunk Homonna felé és szerencséjére a vonaton egy nagyon barátságos képű vidéki uriember társaságára akadt. Mindkét részről megtörtént a bemutatkozás és mélyen elegyedtek bele a beszélgetésbe, miközben az útitárs egy pintes üveg édespálinkát vett elő az utazótáskájából, amit egyik budapesti rokonától látogatás alkalmával kapott, hogy azt feleségének hazavigye. Megkínálta Mihálkovits barátomat, ő természetesen az égis dicsérte az édes nedűt (abban a reményben, hogy a sok dicséretre többször is meg fogja őt kínálni), mert mint munkanélküli úgysem juthatott hamarosan ilyesmihez. A terv sikerült és a harmadik hajtókánál – mert üvegből ittak – már meg tudták állapítani, hogy a rosztopcsin rummal van keverve. A negyedik hajtókánál már énekeltek. Persze jubilánsunk, mint jó basszista, elfújta útitársának „*Im tiefen Keller sitz ich hier*”-t, ami nemcsak a kellemes útitársnak, hanem a kupében ülő többi útasnak is nagyon megtetszett. Ezután jött egy újabb hajtóka. Ezen jubilánsunk fölbúzdulva rázendített a: „*Wenn das Atlantische Meer, lauter Champagner wer*” kezdetű nótára; ennek befejezése után természetesen egy újabb hajtóka következett. Ekkor már duettet énekeltek mindaddig, míg az egyik balra-, a másik jobbradólva elaludt. Végre Homonna előtt egy állomással a kalauz keltette föl őket erélyes rendreutasító szavakkal. Erre jubilánsunk félkábultan botorkált a kupéból a kijáróhoz és ott szivta a friss levegőt egész Homonnáig, azután meleg ölelések közt elbúcsúztak az új ismerősök, a jó útitárs az üres üveggel tovább utazott, jubilánsunk pedig ment a gyorssajtót fölszerelni.

E történet fináléját a kíváncsiak a jubilánssal mondassák el. E rövid leírásom befejezéseül kívánom Mihálkovits barátomnak, hogy erő- és egészségben sokáig éljen.

PERCZEL SÁNDOR

Egy decemberi vasárnap délután az Erzsébet-körúton sétálva, betértem a Gambrinus-féle sörházba, ahol a honvéd-zenekar tartotta szokásos hangversenyét s a nagy sokaságban megpillantottam Mihálkovits kollégámat, aki a zenekar pódiuma előtt dirigálta a Rákóczi-indulót – mert éppen azt játszották – a nagyközönség örömrivalgása közepette. Ő, mint valami hős, aki jól végezte dolgát, asztalához ült, melynél többen ültek, s büszkén kérdezte: *Was i' kann dirigiren?* Többi társai nagy elismeréssel hagyták helyben a kérdést, mert ő volt az asztalnál a mecénás, amit ő mondott, az nagyon helyes volt, ha nem is úgy volt. Ezután az asztalnál ülők közül többeket kinevezett tisztviselőnek, csak úgy szórta a titulusokat: *Sie werden mein Direktor, und Sie mein Kassier, und Sie mein Sekretär* stb., amit nagy alázatossággal el is fogadtak. Egyszerre a zenekar ismét jelt adott és erre az én Mihálkovits kollégám felállt és az ő basszushangján elkiáltotta magát: *Sie Herr Kapellmeister, wenn Sie mich lieben, so spielen Sie mir einmal mein Lieblingslied: Im tiefen Keller* stb. Erre én a szomszéd asztaltól üdvözöltem, mire ő annyira meg volt hatva, hogy korsóját fölemelve, e szavakkal: *Sie Haluke sind auch Hier?* egy gyenge hajtókára annak tartalmát az én egészségemre üritette.

BLUMENSTOCK MÓR

Ezen emlékfüzetet lezárva, nem feledkezhetünk meg arról, hogy köszönetünket ne fejezzük ki mindazoknak, kik nem csak szellemi tevékenységükkel járultak hozzá e füzet tartalmának gazdagításához, de azoknak is, akik a technikai előállítással megkönnyítették munkánkat. Elsősorban köszönetet mondunk gyurgyócai Zilahi Simon igazgató és Rádai Gyula műszaki vezető uraknak, akik az összes nyomtatványokat szivességből állították elő; továbbá ifj. Weinwurm Antal és Limbeck Béla fényképészeti, cinkografia és kromo-autotipia kliséket készítő műintézet tulajdonosoknak, a kik az összes kliséket díjmentesen készítették. Ugyancsak e helyen mondunk még köszönetet Nyul Dezső szaktársnak, a ki a címoldalt és a szövegkeretet tervezte és rajzolta.

A RENDEZŐBIZOTTSÁG